

עין משפט
גזר מצוה

כא:

דְּלָכְבִּי נַפֵּל מִיְּנִיהָ לֹא מִיָּאֵשׁ. ואע"ג דהשתא מיאש אקראי בעלמא הוא ומתחילה לא היה עומד ליאש: **ת"ש** **המוצא** **מעות** בו'. תימה כיון דכבר הקשה ממתני' דמעות מפחרות אמאי פריך מו מהך דרייתא ורבי יצחק נמי אמאי דברייתא אלימא ליה לאקשוי' דמשמע דבכל ענין הרי אלו שלו אע"ג דאיכא סימן מדמוקי טעמא ^(א) שהרצים מזויין שם ומשמע נמי אע"ג דכשזא הגביה דעדיין היה בעל אבידה צבית המדרש ולא ידע שנפל מיניה:

ופטורות **ממעשר**. במס' פאה (פ"א מ"ו) מוכח דוקא דהפקיר קודם גמר מלאכה פטור מן המעשר אבל אם הפקיר לאחר גמר מלאכה שנתחייב כבר במעשר אין צדק כלום וה"ג מיירי קודם גמר מלאכה שלא נתייבשו עדיין כדמוכח בצ"ה פרק המציא (דף לז: ד) דתאנים העומדין לשוטחן בשדה ולעשות מהן קליעות לא נגמר מלאכתן למעשר עד שימייבשו ואפילו וזה צהן המוצא קודם שימייבשו פטורות מן המעשר כדאמרין צ"ק (דף קח.) המפקיר כרמו והשבים צבארו וצברו פטור מן המעשר וגבי הקדש אינו כן שאם הקדיש קודם גמר מלאכה ונפדה קודם גמר מלאכה חייב במעשר כדמוכח קמא דפרק האומר (פס"ז: **תאנה** נמי מידע ידיע דנתרא. פירוש שנלמא לאציי

תאנה מותרת כיוון דרגילות היא דנתרא מעיקרא ממיאש לפי שסבור שהמוצא יקחנה פי' הוא לא ידע שנפלה מן האילן אלא סבור הוא מעוצרי דרכים נפלה בזימיתם ובחרובין אסור דלא עבידי דנתרי אע"ג דאם היה יודע דנפלו היה ממיאש לפי שעוצרי דרכים יקחו כי יתלו דנפל מעוצרי דרכים השתא דלא ידע סבור שלא נפלו אסורה דסוה ליה יאוש שלא מדעת אבל לרצא דהוי יאוש אמאי אסור וא"ת אם דין הוא לתלות בעוצרי דרכים ולא צאלין שאללו אמאי אסור בזימיתם ובחרובין וי"ל דבדין ודאי אין לתלות בעוצרי דרכים אלא צאלין אלא שהבעלים מתיאשים לפי שסבורין שיעוצרי דרכים דלא מעלי יורו היתירה בפירות שהוצאם וימלוס בעוצרי דרכים וא"ת אם כן מאי פריך לרצא נימא דזימיתם וחורובין אסיירי משום דאף לאחר שידעו הבעלים שנפלו לא נתיאשו לפי שידועין שהמוצא לא יקחם שיתלה שנפלו מן האילן כאשר הוא האמת שאין לתלות בעוצרי דרכים וי"ל דאם אינן מתיאשים בתאנה אמאי מותרים מיהו אית ספרים דגרסין שאני זית הואיל וזיתו מוכיח עליו דבזה מתורץ מה שהקשינו כלומר לפי שםם תחת הזית יחשצו הבעלים שהמוצא לא יקחם לתלות בעוצרי דרכים אבל תאנה עם נפילתה צעיוני ומפקירה אבל צבוצ ספרים גרסינן הואיל וחזומו מוכיח עליו ואע"ג דמנתרא מידע ידיע דוכתא דאיניש איניש פירוש זימיתם שנפלו לא יתיאשו ואין דומין לאותן שצאלין ואין דומין לאותן שצאלין

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

יאוש **שלא מדעת**. דבר שסתמו יאוש לכשידע שנפל ממנו וכשמאלו עדיין לא ידעו הבעלים שנפל מהן: לא הוי **יאוש**. לקמיה מפרש פלוגמיהו: **דמיאש לצפוף**. לאחר שמאלו זה. וכללא דיאוש כגון דאמר ווי ליה לחסרון כיס דגלי דעתיה שנואש מהן': **באיסורא אסא לידיה**. לדבר שאינו עשוי להתיאש

הוא: **וזוטו של ים**. מקומות בשפת הים שדרכי הים לחזור לאחוריו י' פרסאות או חמשה עשר פרסאות פעמיים ציוס ושוטף מה שמוצא שם והולך. וזוטו לשון גודל ושירוע בלשון יווני כמו שכתבו הזקנים לתלמי המלך ואל אֶלִילִיִּא ואל זאטוטוי (מגילה דף ט:). **ושולטיוו של נהר**. כשהוא גדל ויוצא חוץ לגדותיו ושוכל שלל ושוטף הנמלא: **רחמנא שרייה**. ואפי' באת ליד המוצא לפני יאוש: **לקמנ'ו**. בשמעמין מנין לאצידה ששטפה נהר כו'. **המספא הוי יאוש**. שהרי נפל וכשיודע שזב אין דעתו עליו: **דאצידה מדעס היא**. שלא נפלו ממנו ומדעת הניחס הפקיר: **עשוי למשמש**. וקודם שמאלו זה נודע לבעלים שנפלו ונאשו: **דיקורי**. כדז משא: **פני דאולי אסיגרא**. זקנים עניים הולכים על משענתם בנחת ורואין כל שצולת ושצולת. ולשון נמושות כמו ^א לא ימושו (ישעיה נט) שממשמשינ והולכים: **לקוטי כסר לקוטי**. לשון נמושות כמו לא ימיש (שמות יג) שנוטלין ומשינ הכל מלפניהם: **ואמאי**. אי יאוש שלא מדעת לאו יאוש הוא: **נפי**. דלגבי עניים דהכא הוי יאוש מדעת שראו שהלכו זה הנמושות ונתיאשו אלא עניים דעיר אחרת עדיין לא ידעו והיאך מותרין זו אלא משום כיון דלמי ידעיו מיאשי הוי יאוש משעה שהלכו זו וזהתר צאו ליד זה:

קליעות. תאנים שקוצין אותם באזמל ומוהל שלהן זו ושוטחן בשדה ליבש: **ואפי' נדז שדס קליעות**. שדה ששועמים זה קליעות ידיע דמהנהו אמו: **מוסרוס משום גזל**. אע"ג דכי נפל לא ידע כיון דלמי ידע מיאש מהשתא הוי יאוש כרצא: **ופטורות מן המעשר**. כדין הפקר דהפקר פטור מן המעשר: **בזימיתם ובחרובין אסור**. כאציי: **שנלמא שאלא לאציי**. מצי למרוצי דמעיקרא ידע ותיאש כדמפרש ואזיל: **דקסני בזימיתם ובחרובין אסור**. וסלקא דעתך משום דלא עבידי דנתרי וליכא למימר ידע דתיאש ואע"ג דלמי ידע מיאש לא הוי יאוש מהשתא: **חווטו מוכיח עליו**. מראיתו ניכר של מי הוא הלכך מריה למי ידע דנפיל לא מיאש דמימר אמר כולי עלמא ידעיו דדידי נינהו ולא הפקר הן ולא שקלי להו:

עס נפילתה נמאסס. הלכך כיון ידיע דנתרא מעיקרא מיאש משום מאיסותא דמכי נפלה לא חשיבא עליה ומפקר לה: **לא יידע** לא גרסינן ופירוש היה משובש בספרים: ירדן

גולן שננטל מזה ונתן לזה ובן

מה

רשא מי שאומרים פי' כרכתא דקלים הרבה שמוקפות גדר ומקשי רבא דמיילכו (תענית א'). משילכו הגבוהות. בשדה, דמכאן ואילן נתיאשו שאר העניים, לפי שידועין אם נשאר לקט שכחה ופאה נמושות נטלוס (שם). אחיגרי. הולכין בנחת ומעייני טפי, מחזיק פקלי (ש"ג א) מתרגמא לתניגרא (שם). לקושי בתר לקושי. עני מוליך בנו שאר עניים מללקוט (שם).

מסורת הש"ס

ח א מיי פ"ד מהלכות גולה ואבידה ה' ה סמג עשין פי' עד תוס"ע ח"מ סי' רכב ספק ג:
ב ב ג מיי פ"א מהלכות גולה ואבידה ה' ח פו"ד מהל' גניבה ה' י סמג עשין עא תוס"ע ח"מ סי' שנה ספק ה:

י ד ה מיי פט"ו מהל' גולה ואבידה ה' ח ועיין בספק משנה סמג עשין עד תוס"ע ח"מ סי' רכב ספק ג:

יא ו מיי עס פ"א ה' ז תוס"ע ח"מ סי' רנע

ספק ג:

יב ז מיי פ"א מהלכות תמנות עניים ה' יא:

יג ח מיי פ"ג מהלכות מעשר ה' ח:

יד ט מיי עס ה' כד ופט"ו מהלכות גולה ואבידה ה' ט תוס"ע ח"מ סי' רס ספק ז:

רבינו הגנאל

אפישטי אי הוי סימן אי לא עביד דר' ירמיה הם ופשוטות הן ועלו כולן בחריק. איחרא יאוש שלא מדעת אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש ואציג דשמעניה לבסוף דמיאש (בבבסוף) לא הוי יאוש דכי אתא ליריה באיסורא תארי ליריה הלא לפני יאוש הוה כי פליגי בדבר שאין בו סימן אביי אמר לא הוה יאוש דלא ידע דנפל מיניה דמיאש. אבל שמוצא בוטוט של ים. פי' בקרקעית זית ובשולחיתו ופיר' הוה פ"י בתוך הנחר מקום שמי גשמים שוללים והוא מקום שטיפחו אציג דאית ביה סימן דהנמא שרייה למוצאה דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוודק מנין לאבדה ששטפה נחר שהיא מותרת שנאמר כן תעשה לכל אבות אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבדה ממנו כלבד ומצויה אצל כל אדם. פרה ורועה בשרה וכיוצא בה שכל הראות אותה יכול לישלה יצאת זו ששטפה נחר שאבדה ממנו ומכל אדם וירקנין מזה מה ויתוריה הלכך הוי היא למוצאה בין אית ליה בה סימן בין לית ליה בה סימן שרי דהוא ודאי נתיאש הימנא. והו' שהיתיר כיס ובנהר כנגדו אסור ביבשה וירקנין מזה מה ויתוריה בין אית ביה סימן בין לית ביה סימן ואפי' לפני יאוש שרי כן מה שאמר ביבשה ואפי' לית ביה סימן לפני יאוש אסורה ועלתה תיובתא דרבא תיובתא. והלכתא כוותיה דאביי בעי"ל קג"ם י' יאוש שלא מדעת והלכתא כאביי דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש. ואמרי' ומאחר דאיתותב רבא הני תמרי דיקאי כלומר התמרים שהפילם הרוח מן הדקל והם מושליכים בדרך מפני מה אוחלין אותן העוברין ושבים והנה בעליהן לא נתיאשו שלא ידעו שהפילם הרוח ואמר ר' אשי כיון דאיכא שקצים דשכיחי דאולי התם ואכלי להו יאוש מיאש להו מרייהו מעיקרא דכי האי גונא אפי' אביי שרי ואם

הוי דקלים מחזקין ליתמי דלאו בני יאוש נינהו או דקלים בכרכים דלא שכיחי בהו שקצים למיכלינהו אסירא. יש מי שאומרים פי' כרכתא דקלים הרבה שמוקפות גדר ומקשי רבא לאביי מצא מעות מפורזות. ופרק אביי מתני' כו' יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה וכן המוצא מעות בבתי כנסיות ובתי מדרשות הרי אלו שלו. ואקשי' והא דלמא לא ידע דנפיל מיניה. ופרק הכי נמי כו' יצחק. וכן כל דבר חשוב ממשמש בכל שעה כמו מעות. פי' נמושות סבי דאולי אתיגרא. זקנים תשושי כח שמהליכין במשענת בידם שאין בהן כח לילך הרבה והשדה שיכנסו בה ללקט לא יניחו אחריהן כלום. האי דאמר מצא קציצות ואפי' בצד שדה קציצות מותרות משום גזל כיון שאלו הקציצות דבר חשוב